Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 27. (10 702). Львів, субота 6. лютого 1926 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. кас. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл., Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

На Далекому Сході.

Поладнання радянсько-китайського конфлікту.

Більшовицько-китайський, чи краще більшовицько - чангтсолінський конфлікт, про який ми недавно писали, знайшов несподівано свою тиху та мирну розвязку, дарма що загрожував страшними воєнними наслідками. Сама історія конфлікту та її причини нашим читачам відомі. Манджурський диктатор Чанг-Тсо-Лін, незважаючи на радянсько-китайський договір з дня 31. травня 1924 р. про східньо китайську залізницю, зробив замах на неї, арештував радянського її управителя Іванова та порозганяв усі більшовицькі установи. Чанг-Тсо-Лін зробив це тому, бо названа умова з пекінським урядом формально його не обовязувала (він же вважає себе незалежним володарем Манджурії), а фактично то зробив він це з инших мотивів. Чанг-Тсо-Лін був знарядям в руках инших, які бажали використати справу східньо-китайської дороги як не для генеральної розправи з більшовиками на Далекому Сході, то щонайменше для їх компромітації. Але з великої хмари малий дощ. Так сталося і цим разом.

Конфлікт закінчився т. зв. мукденським договором між більшовиками і Чанг-Тсо Ліном. На його основі експльоатація залізниці відбуватиметься далі згідно з точками пекінського договору з 31. V. 1924 року. Основна точка цього останнього звучить: „Китайська республика і СРСР. взаїмно визнають, що східньо-китайська залізниця, побудована на кошти, доставлені бувшим російським царським урядом, — проходячи через китайську територію — є чисто комерційним підприємством, що за виїмком справ комерційної діяльности, всі инші функції на залізниці, які входили би в конфлікт з правами національного уряду, належатимуть до компетенції китайського уряду". На основі того головного пункту складено окремі точки про спільну адміністрацію залізницею. Управа дороги складалася з 5 Китайців і 5 більшовиків під головуванням Китайця. Натомісць технічним управителем самої залізниці був Москаль, в даному випадку більшовик. Договору не вдалося провести в життя вповні тому, бо манджурська територія була в руках диктатора Чанг-Тсо-Ліна, який користувався між иншим підтримкою Японії. Щойно японсько-радянський договір 21.I. 1925 р., який спричинив до деякої міри ізоляцію манджурського диктатора, причинився до введення того договору вповні в життя. Нарушив його щойно замах Чанг-Тсо-Ліна.

Східньо-китайська залізниця найшлась знов у такому положенні, як була перед конфліктом. Але сам конфлікт має дуже прикої наслідки для більшовиків. Факт замаху на ту залізницю манджурського самозванчого диктатора, що не визнає законного пекінського уряду, дуже захитав престіж більшовиків на Далекому Сході, а зокрема в Китаю. Натомісць піднав він авторитет Чанг-Тсо-Ліна. І навіть по заключенню мукденського договору (а сам факт того договору теж дещо означає, бо більшовики вважають Чанг-Тсо-Ліна самозванцем, з яким не слід переговорювати) манджурський диктатор не дуже то успокоївся. Вправді Іванова та инших арештованих випустив, але переслідує далі радянських громадян, де тільки може.

Більшовики намагаються доказати світові, що вони вийшли побідно з цього конфлікту, але вже самі настрої їхньої преси, та нервовий їх заклик на адресу уряду, щоби вимагав повної сатисфакції та покарання винних від Чанг-Тсо-Ліна, вказують на щось зовсім протилежне.

Останній конфлікт, звязаний з тією залізницею та спосіб його поладнання вказує тільки на те, що такі конфлікти цілком не виключені на майбутнє та що ця дорога як не тепер, то пізніше зможе стати джерелом нечуваної завірюхи над Тихим Океаном. Сама залізниця має величезне значіння не тільки для СРСР, Китаю і Японії, але й для инших великодержав, що мають свої інтереси на Далекому Сході. Ще перед війною висунув американський державний секретар Нокс такий проект, щоби ту залізницю інтернаціоналізувати. В 1921 р. остентаційно оглядав її командуючий американськими силами на Далекому Сході разом зі своїм штабом та знайомився з транспортовими її плюсами та мінусами. Було це перед заключенням пекінського договору. Тоді обстоювала дуже свої вдумані права до неї і Франція. Та договір перекреслив усі рахунки заінтересованих сил. І вони бажають тепер за всяку ціну вирвати ту залізницю з більшовицьких рук. Отже є всі дані на те, що обговорений конфлікт не останній.

Харківські „Вісти" пишуть про те між иншим: „Своєю твердістю, рішучою витривалістю ми відбили спробу втягнути нас у якісь комбінації, а то й криваві сутички на Далекому Сході. Але це не значить, що ми вже забезпечені від повторення таких випадків на будуче". А московські „Ізвєстія" заводять ще инше: „Якщо Чанг-Тсо-Лін зберігатиме льояльно приняті на себе зобовязання (мукденські!) то ніякий чужий елємент не зможе в майбутньому пошкодити спільним інтересам Китаю і СРСР." Так пише радянський офіціоз в тій самій статті, де вимагає від свого уряду, репресій та відшкодування у відношенні до Чанг-Тсо-Ліна, що є в очах більшовиків самозванцем та китайським національним зрадником, бо не визнає пекінського по приятельськи до настроєного СРСР уряду. Отже на Далекому Сході далі вариться.

В. М.

Інтерпеляція посла С. Хруцького і тов. до панів міністрів справ внутрішніх і справедливости в справі конфіскати українського щоденника „Діло" у Львові.

Державна прокураторія у Львові сконфіскувала в цілости статтю, поміщену в ч. 24. (10,693) українського щоденника „Діло" з дня 3. лютого 1925 р. під нап. „В польській полонці" такого змісту:

В польській полонці.

(Від власного кореспондента.)

Станиславів, 31. січня 1926.

На організацію „селянського конгресу" Поляки видали великі гроші. На саму Гуцульщину, як заявив один з довірених людей Даниловича, кинули 140.000 зол. Але ласих на хапатню не найшлося багато: на „конгрес" явилися головним чином наказні війти і професійні хруні з Коломийщини і Снятинщини. З инших повітів старости і поліція поприсилали найбільше одного-двох „репрезентантів". Цікаву картину представляв собою Станиславів в день 30. січня. На залізниці увихалися агенти дефензиви в ролі впорядчиків з опаскою „селянський конгрес". Для декорації взяли собі гуцулика, який похнюпившись, ніяково почувається в цім товаристві. Ловлять людей і висилають до друкарні Вайденфельда. Там приготовано нічліг і хапатню. Хапатню в останній хвилі Данилович обмежив, щоби не викликувати підозріння, що він диспонує більшими фондами.

Між „делегатами" найріжнородніша публика. Були між ними й жертви непоінформованости: в селі не має газети, священик не цікавиться селом, учитель- Поляк, староста, командант поліції чи наказний війт намовляє їхати на селянський „конгрес", обіцює винагороду і ось є вже „делегат". Були й жертви інформації людей злої волі: ось прим. „делегати" з села Щепанів (пов. Підгайці) — Цілута Т. і Бугай И. кулаки стискають на учителя Пасіку, який намовляв їх їхати на Хрулівське збіговище.

Були проте й свідомі люди, які, не дивлячись на майбутні переслідування, їхали, щоби збаламученим братам відкрити очі, перехрестити пляни запроданців, не допустити до поширення деморалізації. Між ними останнім слід піднести відважні виступи селянського діяча з Бобреччини п. П. Мартюка і п. О. Грибовича зі Збаражчини, які при френетичних оплесках цілої салі демаскували злочинну роботу Даниловичів і Стовпюків. Їх не допускали до голосу, вони відкликались до збору. Підчас їхніх промов агенти дефензиви тягнули їх за полу, грозили арештуванням. Та це нічого не помогло. Вони свої промови виголосили. Ясна річ, що це їм не вдалося би, як за ними не постояли селяни, які гаразд орієнтувалися, пощо Поляки зааранжували отсе збіговище.

До розбиття „конгресу" мало що не прийшло вже на самім вступі.

Після блідої, старечої промови Даниловича один з учасників зажадав голосу в справі вибору президії. Данилович заявляє, що президія вже є, що склад її прочитає Стовпюк і віддає голос Стовпюкові. На салі повстає вереск. В першій хвилі між агентами дефензиви в ролі впорядчиків констернація. Отямившись, кидаються до привезених з Гуцульщини „делегатів". Коли втихомирюється метушня (частина публики виходить), Данилович питається, хто є за лістою президії, прочитаною Стовпюком. „Всі, всі" — кричить Гуцулія. „Неправда" — кричить більшість. „Президія вибрана" кричить блідий Данилович і віддає голос Стовпюкові для виголошення реферату.

Підчас метушні поліція арештує кількох учасників (Ільницького, Войнаровського, Мокловича).

Під будинком польського „Сокола", в якому відбувається збіговище, появляється піша і кінна поліція в асисті хмари агентів. Опісля, підчас промови п. Мартюка поліція арештує ще п. Дідушка з Золочівщини (всіх арештованих після списання протоколу випущено на волю. Войнаровського і Мокловича в комісаріяті поліції побито). Ріжношерстна публика „конгресу" зле орієнтована. Зникла певність себе навіть з виплеканих облич наказних війтів з Гуцульщини. Виголошує реферат Стовпюк. Згадує, яка то злагода панувала між Поляками та Українцями за австрійських часів. Заглядає в історію і твердить, що козацтво держалося добре тільки тоді, коли польські королі давали гроші. Після нього гнуть теревені підучені аранжерами хруні, оплювуючи вслід за Даниловичем і

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 47/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzeka na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 21 (10.696) z dnia 30. stycznia 1926. r. pod tytułem: „[illegible]" w całości zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. k. i [illegible] z dnia 30. stycznia 1926. [illegible] za naprawiedliwą i zarządza zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. us. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. t. j. zarządzenie za przekroczenie za grzywną do 400 zł. p. Lwów, dnia 1. lutego 1926. r.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 48/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 22 (10.697) z dnia 31. stycznia 1926 r. pod tytułem: 1) „Prawowisi" w ustępie między słowami: dorazowi sudy... a: 45 policyjni samosudy. 2) „Te same" w ustępie między słowami: cyeh [illegible] ...do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni ad 1) i 2) z § 65 a) ustawy karnej, uznał konfiskatę w dniu 30. stycznia 1926, roku [illegible] za naprawiedliwą i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. us. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 1. lutego 1926. r.

Hawel.

тора „Нaєс Вімер Журналь", а він певно з збуреним відкине інсинуацію, мовби в родині Реддя був взагалі коли-небудь якийсь Українець. Цей брат полк. Редля був колись урядником львівської дирекції залізниць і з приводу шпіонської афери казали йому перейти на емеритуру, але коли повстала Польща, то його покликали поновно до чинної служби. Давній Редль називається тепер Радос і є вищим урядником при дирекції залізниць у Катовицях на Шлеську, де має важний реферат розкладів їзди. Розуміється — є він гарячим польським патріотом на „zachodnich kresach".

— **Місто Льв в осередком фабрикації порнографічних фотографій.** На днях арештовано у Львові студ. медицини В. Прімуса за злочин з 516 § к. з. Виявилося, що він від довшого часу займався робленням порнографічних фотографій, які висилав одній фірмі до Берліна, звідки вони розходилися по цілому світі. З того він жив. В афері є вмішаних багато мужчин і жінок, що позували Прімусові до фотографічних знимок, але поліція ще всіх не устаnила.

— **Смерть від покусания скаженим псом.** Пишуть нам: В Підбрізах к. Львова в домі селянки Катерини Бачинської покусав скажений пес на Різдво її троє дітей, м. ін. 17 літню Софію. Наслідком того 31. січня ц. р. ця дівчина померла серед страшних мук, двоє інших дітей перевезено на лічення до Львова.

— **Книжкова виставa у Празі.** Редакція „Славянської книги" уладжує в Празі 8—10 березня виставу книжкової продукції 1925 року, на якій будуть такі відділи: російський, український, білоруський, чеський, periodica, Rossica й ин. Редакція просить видавництва, редакції й авторів надсилати експонати на адресу: F. Mansvetov. Praha-Strašnice. „Na Klínku", c. 448.

— **Смерть ґенерала Сухомлінова.** В одному з берлінських шпиталів помер недавно бувший військовий міністр царської Росії з часів великої війни і один з найзавзятійших грабарів Росії. Перипетії його карієри звичайні, типово російські. При допомозі протекції дійшов він скоро до становища військового міністра. За часів свого київського ґенерал-ґубернаторства визначився тим, що здавив кріваво революцію 1905 року на території своєї домени. В 1908 р. став начальником ґенерального штабу а в 1909 міністром війни. Війна захопила його на тому становищу. Військова політика завела його в 1915 р. на лаву обвинувачених за державну зраду в користь Німеччини. В 1917 р. засудив його революційний уряд Керенського за зраду та перекупність на досмертну тюрму в Петропавловській твердині. В 1918 р. він утік та заховався в Німеччині. Тут написав свої спомини, в яких намагався себе очистити. Між иншим вияснив у них, що в останній хвилі перед вибухом світової війни цар дав йому наказ відкликати мобілізацію, але Сухомлінов того не послухав і мобілізації не припинив. Всю вину за війну складає він у споминах на Сазонова і вел. князя Миколая Миколаєвича. Сухомлінов помер у нужді.

— **„Свобода"** ч. 5. містить: Гоните їх! — На розкручених шинах. — Невдача міністра Ст. Грабського. — Поліційні самосуди. — Чи був вовк вівци братом? — З Радянської України. — Марцін Пента, оповідання Г. Михалюньо. — На зломанім єдности українського народу. — Вічевий рух. — З просвітної організації. — Землі і праці! — Що чувати у світі. — Новинки. Таких пташків більше. — Страйк у Варшаві. — З Тов-а „Просвіта" у Львові. — Дописи з краю.

— **Розбірка православного собору.** На основі умови з мін. вн. справ, варшавський магістрат має перейняти розбірку собору на Саськім площі. Магістрат за цю роботу одержить матеріял із розбірки. Розбірку мають скінчити з кінцем цього року.

— **Нова подорож до півн. бігуна.** Полк. Нодль, будівничий воздухоплава, котрим Амундсен вирушить до бігуна, вернув із Скандинавії й СРСР. Подорож мається відбути в березні ц. р. через Париж, Льондон, Ленінград до місц. Какона. Відтам через півн. бігун до півн. побережа Аляски. Залога воздухоплава виноситиме 60 люда.

Комунікат

Ґенерального Секретаріяту УНДО.

З огляду на численні запити, Секретаріят Українського Національно-Демократичного Обєднання подає до відома, що двотижневик „Політика" не стоїть в ніякому відношенню до Обєднання, а навпаки — тенденції цього органу йдуть в розріз з платформою Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Львів, 3. лютого 1926.

Володимир Целевич
ген. секретар

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Резиґнація пос. Райха.

4. II. премієр приняв презеса жидівського кола посла Райха. Розмова торкалася останніх подій у жидівському колі. Пос. Райх і Розмарін, не зважаючи на ухвалення заяви довіря, не відкликали резиґнації. Посли Розмарін, Зомерштайн і Айзенштайн вислали до нач. сіон. організації письма, що з огляду на здомання парт. дисципліни деяким сіон. послами жид. кола виступають із нач. ради. Пос. Райх виїхав із Варшави.

Штреземан дел. до С. Народів.

Темою розмови Бріяна з англ. амбасадором льордом Кру була справа приступлення Німеччини до Союза Народів. Обговорювали теж справу обсади становищ в постійних органах С. Нар., тому що Німеччина зажадала признати їй становище заступника ґен. секретаря С. Н. На становище це предкладають гр. Брокдорф-Ранцава. Делеґатом Німеччини до С. Н. має бути Штреземан, а його заступником Берисдорф.

Зайпль їде до Парижа.

Подорож о. Зайпля до Берліна викликала в париських політичних колах зацікавлення. О. Зайпль має приїхати небаром до Парижа в ціли політ. конференції.

Конференція малої антанти.

Праська „Трібуна" повідомляє, що на денному порядку скликаної до Темешвару конференції малої антанти є справа останніх подій на Мадярщині, справа контролі Союзом Народів мадярських зброєнь, бо побоюються, що позичку, призначену на санацію фінансів Мадярщини, ужиють на зброєння, вкінці справа приступлення Німеччини до С. Народів. Справи визнання СРСР де юре нема на денному порядку.

Конференція роззброєнь у Вашинґтоні.

З причини відложення реченця конференції роззброєнь, американський уряд предложив заінтересованим урядам відбути конференцію в Вашінгтоні. Англійський і японський уряд переслали вже през. Куліджеві відповідь, у якій щиро вітають предложення Америки й рівночасно питаються, чи Америка не була би скильна взяти активну участь у женеаській конференції. Досі відповідь американського уряду в цій справі не є звісна. В усякому разі слід ствердити, що американський уряд уже свого часу видав комунікат, у якім повідомляв, що не буде мішатися в европейські справи.

Розправа проти мад. фальш.

В Газі почалася розправа проти трьох Мадярів, обвинувачених у фальшуванні 1000 франц. франківок.

Після невдач. змови в Портуґалії.

Наслідком острілювания Лісбони повстанцями згинуло 10 чоловік, а більше як 300 було ранених. Багато приватних і урядових будинків зовсім знищені. 150 повстанців офіцирів і жовнірів, інтерновано на воєнним кораблі. В краї привернено спокій.

Новий конфлікт між Мадярщиною й Францією.

Додаткове слідство ведене будапештенською поліцією при участи франц. урядників перервано нечайно. Пояснюють це як доказ нового конфлікту між Будапештом й фр. урядом.

Гінденбурґ у Надренії.

Президент Німеччини Гінденбурґ відвідає дня 21. і 22. березня Кольонію, Бон і Крефельд.

Бунт французьких військ.

„Ліманіте" подала вістку, що два французькі баталіони збунтувалися під Рашая і зборталися з Друзами. Французьке мін. війни заперечує цю вістку.

За відібрання Альзації і Льотаринґії.

„Еко д'Парі" подає рішення нім. нац. союзів, ухвалене недавно в Дрездні в справі відібрання Альзації й Льотаринґії. Згаданий час. пише: Бріян основує свою політику на льокарнськім договорі, а тимчасом щораз виразнійше виступає в нім. політ. і інтелектуальних колах рух за автономією для Альзації і Льотаринґії. „Еко д'Парі" питається Бріяна, коли з огляду на затривоження тою небезпечною акцією Німеччини схоче дати вияснення послам, а головно представникам Альзації й Льотаринґії.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·30 — 7·33 канад. дол. 7·10 — 7·15, чеські кор. 0·23·00 — 0·23,25, леї 0·3·00 — 0·3·25, франки фр. 0·29·00 — 0·2·33, фр. швайц. 1·45—1·50, англ. фунти 34·00 — 34·50.

Золото. 20 кор. 29·00 —29·40, 20 франк. 27·00—27·35; 20 марк. 33·00—33·50; 10 руб. 36·50—37·00.

Срібло. Австр. кор. 0·56·00—0·58·00, 5 зл. кор. 3·00—3·10, фльорени 1·50—1·55, рубл. 2·40 — 2·50, рубель дрібним сріблом 1·20 —1·25.

Збіжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, ячмінь галицький бров. —·— до —·—, овес гал. 23·50—24·50.

Дописи.

Кути. *(Польська управа в касі хорих — з вини наших людей).* Пишеться й говориться у нас багато про те, що наші міста й місточка тратять свій питомий звехний і внутрішній український характер, а рідко коли подається справжню причину такого стану. Звичайно звалюється всю вину на чужих, забуваючи, що в першій мірі ми, українське міщанство й інтеліґенція, винні тому, що сходимо в містах на другий і третій плян, що нас помітують і поволі випирають зовсім. Треба собі сказати щиро, що ми самі допускаємо до того, бо ми байдужі, лініві, не маємо почуття обовязку, ні самопошани, ні відвічальности перед історією. Доброю ілюстрацією до вище сказаного буде отсей образок з наших міст Косова й Кут. У жовтні 1925 р. розписано вибори до ради каси хорих косівського повіту в Кутах на день 17. січня ц. р. Листи кандидатів як зпоміж роботодавців, так і зпоміж обезпечених треба було внести до 26. грудня 1925 р. Загально думали, що принципали виставлять свою окрему, самостійну листу або бодай заключать компроміс з польськими й жидівськими ремісниками. Тимчасом не сталося ні одно ні друге. І вийшов такий скандал, що до ради увійшло 11 Жидів і 4 Поляків, а з Українців-роботодавців нема нікого. Повних вісім тижнів було часу, а ніхто якось не подумав про це, що й нам треба виступити раз гідно і зорганізовано при виборах. Також непідготовані прийшли наші члени ради з обезпечених на установче засідання новоoбраної ради з 30. січня ц. р., а деякі зовсім не явилися. Через не перепав наш кандидат на голову, громадянин Гонь Тимків, робітник салін в Косові і головою став Поляк, кандидат роботодавців Ґжеґож Якубович. Таким чином і отся каса хорих має польську управу — таки з вини наших людей. — *Поінформований.*

Станиславів. *(Ілюстрація до польської земельної політики).* В Підпечарах (пов. Станиславів) хотів граф Потоцький розпарцелювати решту фільварку (около 100 моргів). Звернувся до мазурської кольонії і запропонував Мазурам по 100 долярів морг. Та Мазури заявили, що це для них за дорого. Тоді Потоцький звернувся до наших селян в Підпечарах і вони рішилися купити, платячи по 200 до 250 долярів за морг. Потоцький постарався про дозвіл із земельного уряду, селяне попатили задатки. Про це довідався землемір з Тисьмениці — Голендер, голова вшехпольської організації в Тисьмениці, заалярмував організацію народову в Станиславові і вона на своєму засіданні з 3. січня ц. р. під проводом віцепред. суду Ваврженича вирішила не допустити до переходу „польскей зем." в руки українських селян. Організація народова загрозила Потоцькому бойкотом, а шефам земельних урядів у Бучачі й у Львові втратою посади. Одночасно розпалено мазурську кольонію біля Підпечар і ось всі інституції роблять усі можливі й неможливі заходи, щоб унеможливити ту куплю. Проти ставиться і гр. Потоцький, переляканий погрозами вшехпольської мафії у Станиславові (на її чолі стоїть віцепредсідник суду — Ваврженич!). Іде спроба стерроризувати підпечарських господарів. Селян страшать, а організатора купна — Ломагу навіть арештовано.

Всячина.

16 міліонів телефонів є нині в Злучених Державах, себто 131 телефонів на 1000 мешканців. В Европі є тільки 12 телефонів на тисячу. Провід щодо числа веде т. зв. Атлантік Сіті, Ню-Джерсі, де на 1000 людей є 336 получень. — Сан Франціско має 269, Чікаго 238, Бостон 222. Цікаве, що Ню-Йорк стоїть аж на 43-їм місці. Проте він має більше телефонічних получень, як Париж, Льондон, Рим, Брюсель, Ліверпуль або Антверпен.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ходько, а другим Рябко. Звільнено від обовязків заст. Голови Всеукр. Ради Народн. Господарства Цаслова, а на його місце призначено Золотарева.

(„Вісти" з 28. І.)

З польського сойму.

Засідання з 2. ц. м.

Перед дневним порядком повідомив маршалок палату, що міністр скарбу бере назад свій законопроект про уповажнення ради міністрів приймати поруку скарбу держави за виповнення зобовязань інституцій довготерміного кредиту з титулу емісії заставних листів. Опісля з дневного порядку повелено до законопроекту про маєтковий податок, у першому читанні відіслано до комісії проект закону про статистику натурального руху населення і про ствердження причини смерти, закон про охорону лісів і кілька законів у справі продажі або заміни деяких державних грунтів.

З черги поступлено до нарад над законопроектом про ратифікацію консулярної конвенції між Польщею і СРСР.

В імени комісії реферував справу пос. Батор, який заявив, що по конвенцію підписано в Москві в липні м. р. Тодію уповажнено щодо обопільної консулярної служби. Радянський уряд бажає утворити в найближчому часі генеральний консулят у Данцігу і консуляти у Львові і в Лодзі, а Польща пропонує утворити консуляти в Ленінграді, Києві, Тифлісі і Харкові та на границі Манджурії. Бесідник ствержує, що дотеперішній торговельний оборот СРСР з Польщею доходить ледви до 11 міл. карб. Привіз з Чехословаччини, Австрії й Німеччини, що йде транзитом через Польщу, є кількараз більший, як привіз з Польщі. За те торговля шляхом пачкарським є кількараз вища, як вільна торговля через польський кордон. Це все є доказом, що польсько-большевицькі торговельні взаємини могли б розвинутися значно краще, але цей розвій залежить виключно від доброї волі варшавського уряду, який в останніх часах виказує під тим оглядом помітну зміну. Референт просить ухвалити конвенцію.

В дискусії промовив перший посол Павло Васильчук. Він зложив в імени Українців заяву, яка противиться затвердженню конвенції. Таку саму заяву зложив іменем Білорусинів пос. Рогуля. За законопроектом заявився комуніст Скрипа, закидаючи польській буржуазії тільки одно, що задовго мадтикувалася, поки наладнала взаємини з СРСР. Опісля законопроект принято, відкидаючи кілька манифестаційних резолюцій пос. Скрипи.

Пос. Кухарський реферував законопроект про ратифікацію т. зв. інсбруцького протоколу, що управильнює деякі категорії зобовязань Польщі як сукцесійної держави супроти Австрії й Мадярщини. Пос. Інзлер (Жид. клюб) поставив резолюцію, яка взиває уряд предложити до ратифікації умову, заключену між Польщею й іншими сукцесійними державами в справі пенсійних прав б. урядовців заборчих держав. Законопроект ухвалено в другому і третьому читанні враз з резолюцією пос. Інзлера.

З черги пос. Кухарський реферував законопроект про ратифікацію умови між Польщею, Францією, Вел. Британією, Голяндією, Норвегією, Швецією, Данією і Швайцарією про консолідацію довгів, які Польща затягнула по великій війні з кредитів, признаних ухвалою реліфового комітету в сумі 73 міліярдів 914 міліонів долярів. З признаних кредитів Польща одержала 209,459.074 долярів. Цей довг мав бути сплачений до 1. лютого 1925 року, одначе це було неможливим. На основі умови знижено тепер Польщі процентову норму з 6 на 5 прц. і розложено сплату довгу на 14 літ, по 2 рати річно, почавши з 1. липня 1926, з тим застереженням, що в перших шість ра(т) року Польща платитиме тільки проценти. І цей законопроект принято в другому і третьому читанні.

Потім відбулося голосування над учительською прагматикою. До другого читання зголошено вчителом 190 поправок, більшість яких одначе відкинено. За те принято поправку Пруpинського, яка постановляє, що учитель, який має закінчені академічні студії, має дістати при стабілізації титул професора. Опісля на внесення пос. Хруцького скреслено шлу 58 ст., яка давала міністрові право переносити учителя в стан нечинний на випадок зміни організації школи. На цьому покінчено друге читання, а третє відложено.

Після прочитання інтерпеляцій і внесків, яких зголошено понад 40, засідання покінчилося.

До П.Т. Передплатників.

Просимо наших Вп. Передплатників пренумерату вплачувати тільки чеками П.К.О. на наше конто ч. 143.322 або почтовими переказами.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

З польських справ.

У звязку зі страйком трамвайників у Варшаві, який до цього часу не скінчився, соц. посол Гардецький поставив внесок, щоби розвязати міську раду у Варшаві і встановити примусову державну управу над підприємством міських трамваїв.

Щодо маєткового податку Рада міністрів прийшла нарешті до порозуміння, але новела в цій справі покищо невідома.

Раковський у розмові з московським кореспондентом париської телегр. агенції „Гавас", мав буцім-то заявити, що між СРСР. і Польщею дружні взаємини повинні зміцнюватись в огляду на „глибокі причини географічного, міжнародного та політичного положення обох держав".

По широкому світі.

Про приєднання Австрії до Німеччини побалакують з острахом з приводу виїзду австрійського канцлера о. Зайпля до Берліна, де він матиме конференції з представниками німецького уряду.

Конференція Малої Антанти збереться в Румунії 10. лютого в м. Тіміссака.

Конкордат Чехословаччини з Ватиканом не був предметом розмов Бенеша з архиєпископом. Чеські кола заявляють, що чутки звязані з цією справою, є неправдиві і що взаємини між державою і церквою в Чехословаччині будуть поладнані льояльно окремим шляхом.

Бріян і Штреземан, всупереч звісткам, не зустрінуться для розяснення деяких політичних справ.

Англія, через своє мін-о закорд. справ заперечує звісткам, буцім-то вона за посередництвом свого англійського посла у Варшаві висловилась проти обмеження у польській армії. З другого боку польська націоналістична преса твердить, що Англія справді хоче мати сильну мілітарну Польщу проти СРСР.

З Національного Музею у Львові.

(На підставі звіту дир. Нац. Музею, д-ра І. Свєнціцького).

Організація праці. — Видавництва. — Розбудова Музею. — Становище суспільности.

В 1926-ому р. розвиток Національного Музею виразився ось такими цифрами: Предметів прибуло 1275, на що видала управа за закуплене 8421·51 зол., себто третю частину річного грошевого впливу. Відвідало Музей 687 осіб з вплатою за вступ 288·60 зол., причиняючися цим приблизно 100-тою частиною до покриття загального грошевого запотребування Музею.

Наукова робітня видала 212 замовлень для 45-и осіб 1435 томів стародруків, рукописів, актів і книг з історії мистецтва; усе безплатно.

Праця музейного персоналу крім нічного сторожа і дверника була поділена на такі особи:

1) Помічник Богдан Кравців, студ. філь. провадив впливи новітньої бібліотеки, і склав окрему статтю про сучасне музейництво України;

2) Помічниця Ірина Гургула, студ. фільософії, продовжала уклад показчика місцевостей і осіб по актам генеральних візитацій XVIII. в. і склала статтю про освіту духовенства XVIII. в. на основі візитаційних актів;

3) Помічник Михайло Драган, студ. фільософії, рисівник, вів книгу вплинів з ділянки мистецтва, їздив по церквам, систематично оглянув і зарисував з потребицями і виміряв церкви Дрогобиччини. Слід зазначити, що в часі рисування церкви в самбірському був арештований жандармом, і хоча староста випустив його по двох днях, львівська поліція вела дальше дохоження в цій справі. Управа Музея мусіла звернутися аж за помічю до консерваторського уряду, львівського воєвідства, щоби роз'яснити поліції необхідність зарисівок старинних будівель.

Для видання „Скит Манявський і Богородчанський іконостас" він виготовив усі потрібні рисунки, урядовий звіт розбору і стану в скринях поодиноких частин Богородчанського іконостасу після його перевезення із Варшави до Львова в Музей.

4) Консерватор іконного відділу архитект Володимир Пещанський відчистив ікони Богородчанського іконостасу, необхідне закріпив на них, виконав для репродукції подрібні знимки усіх частин цього іконостасу, відчистив 21 ікону із збірок музейних і зарисував 67 черепків із „Золотого току" у Крилосі. Крім цього приготовив книжку „Давні килими України", статтю „Богородчанський іконостас" і дав 5 комплєтів акварельних рисунків давніх українських килимів.

5) Його помічник і учень Володимир Іващух помагав йому фізично при відчищенню ікон, під його проводом виконав 6 комплєтів по 12 аквар. рисунків українських килимів.

6) Директор музею д-р Іл. Свєнціцький вів усю адміністрацію фундаційних домів і звязаних з ними справ; проводив працями персоналу; вів опис ікон, рукописів, стародруків та архивних памяток; наукову робітню, книги і справи музейного діловодства, та редакцію наукових видань музею. Дав ряд прилюдних обяснень гурткам гостей в области історії української культури на основі музейних збірок.

Музейний персонал з консервацією предметів коштував 7022·14 зол. себто дещо більше четвертої частини всього буджету. Директор Нац. Музея був одночасно членом Окружної консерваторської комісії при Львівському воєвідстві з рамени гр.-к. Митрополії у Львові. Наглядав поручену йому Урядом консерваторським перебудову старої церкви із Соколівки біля Ожидова 1704. р. у Вільшаниці Малій біля Красного.

З огляду на неможливість розвинути все багацтво збірних скарбів памяток рідної старовини перед очима видців у систематичних виставах по однородним відділам, управа Нац. Музею почала в 1920 р. систематичне видавництво матеріялів з історії українського мистецтва. В 1925 р. вона видала праці: Пещанського „Про килими України" і Січинського, „Про церковну архітектуру і давні памятки архитектури в стародруках". Всі три праці стрінула фахова критика з признанням, а килимарі українські і польські стали залюбки користати з праці Пещанського.

Найкращим свідоцтвом необхідности видань з давньої деревляної архітектури, представлених у виданнях Нац. Музею рисунками архітектів Лушпинського і Січинського, нехай буде факт, що чимало памяток захованих у цих рисунках вже більше нема, бо їх знищила або рука невіж або війна. Ось так недавно зникла чудова форма копулки бражки в церковній огорожі у Соколівці яку покрили чорною бляхою, хоча дуже легко і дешево можна було вчинити це гонтами; так само нема більше прегарної бражки на цвинтарі ц-ви св. Миколи в Рогатині, хоча її переставили по давній формі, але прикрили бляхою. Давня краса захувалася тільки в рисунках Лушпинського і у книжці Січинського. Теж саме грозить і церкві у Висіцку Нижньому.

(Докінчення буде.)

Віче в Золочеві.

Золочів 2. лютого 1926.

Дня 1. лютого відбулося в Золочеві у великій салі Народнього Дому віче, скликане повітовою організацією УНДО. У вічу взяло участь понад 600 селян. Не мешко мусіло вернутися задля недостачі місця. Були заступлені всі села повіту. Віче отворив адвокат д-р Т. Ваньо довшою промовою, в якій виставив загальні та мету зібрання. Відтак присутні згадку тих синів Золочівщини, що за волю народу головами наложили на полі бою, і тих, що за краще завтра наші томляться по батьківських тюрмах. Опісля вибрано президію віча в складі: о. Підсонський — голова; селяни — Микола Загульський, Михайло Кужель, Петро Чучман, Іван Весоловч — заступники. Секретарював п. Вишинський.

Реферат про дотеперішню діяльність УНДО та його завдання виголосив голова пвоті — д-р Д. Левицький. Про польський наступ на наші землі і тактику протидії (даниловичівський „конгрес", демагогія бринзіяда) говорив ред. Д. Паліїв. Економічний реферат виголосив учитель Д. Казимира.

Після дискусії, в якій забирали голос: д-р Ваньо, М. Городиловський, М. Чучман і ин., ухвалено отсі резолюції: Зібрані дня 1. лютого н. р. на всенароднім вічу в Золочеві представники всіх верств українського населення повіту 1) стверджують, що промовляти іменем української нації має право тільки організація, вибрана з волі народу, яка в основу політичної програми кладе повну рівноправність української нації. В теперішню хвилю такою організацією є УНДО; 2) осуджують акцію д-ра С. Даниловича; 3) взивають ціле українське населення масово вступати в члени Українського Нац. Дем. Обєднання; 4) взивають усі наші українські партії спільно з УНДО. створити одноцілий національний фронт; 5) висловлюють погляд, що політика УНДО. повинна змагати до цього, щоби: а) розвязано сойм і сенат та розписано нові вибори; б) заряджено у всіх громадах нові вибор до громадських рад; в) змінено і поправлено закони, видані досі польським соймом, а шкідливі для українського народу; г) забезпечено українському народові культурний та економічний розвиток шляхом створення належних йому шкіл, переведення справедливої парцеляції.

Віче пройшло в незвичайно піднесеному настрою. Після нього відбулися організаційні повітові збори УНДО, на яких вибрано Повітовий Народній Комітет з 16 членів. Головою вибрано д-ра Т. Ваня.

НОВИНКИ.

— Конфіската. Вчорашнє число „Діла" впало знов жертвою прокураторського офіцца. Сконфісковано в ньому в цілости статтю „За Українську землю", полишаючи тільки її заголовок. Це вже 15-та чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— Нові харчі для хрунів. Пишуть нам зі Станиславова: За часів старої Австрії годували хрунів драглями або московками. Тепер часи змінилися. В часі останнього „селянського конгресу" в Станиславові комітет згодив підприємця, бувшого трафіканта, і цей на віськом польових кухнях в салі Зайденфельда при вул. Казимірівській пригощав і видавав хлібоїдам бігос. Найстарші хруні не запамятали такого харчу, просто не знали, що це таке і голосно виявляли своє невдоволення, а деякі грізним навіть покликами „зарти". Протест поширився й захопив загал хрунів, а в результаті нарікає також підприємець, бо йому бракує тепер сила вилок і ножів, випозичених ним у станиславівських ресгаврагорів.

— Редль — „українським зрадником". До шпіонської афери австрійського полковника Редля („Діло" ч. 22, допис з Відня), пишуть нам, що не лиш сестри Редля є відомими патріотками-Польками, але жиє також брат Редля, польський патріот, до якого можуть звернутися редак-

Стовпюком героїчні зусилля нації підчас національного зриву.

Відповідь продажним душам дають Д. Гарбович і п. Матрюк, які під напором салі вкінці добиваються голосу.

„Це не конгрес, це збіговище напятих людей — говорив п. Гарбович. Мета цього „конгресу" така сама, як свойого часу вибір Ількових на послів до сойму". П. Матрюк говорив: Нашу землю парцелюються Мазурам, наші школи знищено, всі наші права потоптано, а п. Данилович з цього хоче робити підставу для „мирного співжиття"; після того всього, чого ми були свідками в останніх роках, що й дальше не переводиться, хоче, щоби ви доброві́льно вкладали голови в чужі шлиї.

Коли Німці й Москалі парцелювали шляхотську Польщу, в польськім соймі найшлася подавляюча більшість послів, які перекуплені царицею Катериною голосували за роздрапанням своєї вітчини. До подібної ролі й вас хочуть запрягти. Тільки, що вибрані тут не мають ніяких мандатів. Бо хто вас вибирав? Старости, поліції, наказні війти! Чи правду говорю? („Правда, свята правда"! — гуде саля).

Більшість вас з Гуцульщини, де голод на землю не є такий гострий, куди Мазур-кольоніст не пхається, бо там бідна земля. Чому Поляки не зуміли стягнути селян з Поділля, де нашому народові вибивається з під ніг його прадідну землю? Там нічого не помогли і гроші і влада".

Враження промов обох згаданих бесідників не зуміли затерти братерські виступи К. Тимульського (старостинський попихач з Рогатинщини), Трача з Суботова (який „доробився" значного маєтку і при помочі даниловичівської кумпанії хоче його зберегти), відомого пройдисвіта з Стрия Яцкевича і „радикальних дубів" з Гуцульщини.

Салю покидає щораз більше людей, остаються посоловілі наказні війти та агенти дефензиви (кількох свідомих громадян залишається в ролі обсерваторів). Між аранжерами зденервування. Відкидають реферати і піддають резолюції під ухвали. Публика апатично киває головами, тільки „радикальні дуби" покрикують „всі, всі".

Підчас „конгресу" два рази побито Стовпюка, одного агента дефензиви в ролі впорядчика „конгресу" тажко погурбовано.

Селянина — посла з Волині п. Павлюка, який війшов на салю і хотів забрати голос, поліцайники викинули. Це до краю здепримувало зібраних.

„Пропали нас" — ломили руки селяне, тиняючись після збіговища по Станиславові.

Одночасно у великій салі українського „Сокола" відбувалося грандіозне справоздавче посольське віче, в якому взяло участь понад півтора тисячі селян з Станиславівщини і сусідніх повітів та маса людей висланих опікунами на „конгрес".

Промовляли посли: Назарук, Любарський, Павлюк, Пащук і сенатор Пастернак. Підчас промови пос. Павлюка обурення вічевиків на затію з „конгресом" зросло до того ступня, що одно слово кинене в публику і вся публика кинулася би була до салі польського „Сокола", де відбувалося даниловичівське збіговище. Як зазначено, між вічевиками було багато з легітимаціями на „конгрес".

На вічу забажали спекти свою печеню радикали. Вони дістали дозвіл від старства з окрема й на партійне віче. Їхні менери — д-р Бачинський Лев, д-р Новодворський і ин. ще раз повторили те, про що вже перше реферували посли. Протягнули віче до пізна і д-р Лев Бачинський, оплакавши смерть Даниловича — колишнього радикального ідеольога (про Лаврукія, Твердохлібів, Яковиних і т. д. не згадував!), візвав зібраних спокійно розійтися домів. І сам дав добрий приклад: забрав послів з „Селянського Союза" і пішов додому, хоча перед вічем погрожував, що він уважає своїм партійним обовязком зліквідувати підприємство Даниловича, що розвело банду.

Одначе на словах скінчилося.

Станиславівський.

З огляду на те, що таке обмеження свободи слова є суперечне з арт. 10 конституції польської республики та являється грубим шиканування української преси, підписані запитують пп. Міністрів:

1) Чи їм відомий є наведений факт?

2) Чи пп. Міністри хотять повчити підчинених собі функціонарів, що таке надужиття урядової власти не причиниться до зміцнення правовости?

3) Чи пп. Міністри схотять перевести в тій справі слідство, покарати винуватців і понехати переслідування української преси? Підписи.

Радянська Україна.

Медична допомога робітництву.

В Києві відбулася з кінцем січня Всесоюзна конференція усіх так зв. страхових (асекураційних) товариств. На ній виголошували всякі реферати звязані з обезпечуванням робітництва на випадок недуг і нещасливих випадків при праці. В харківських „Вістях" подані цифри про таку страхову касу в самому Києві та київській окрузі. В останньому році число асекуруючих (страхувателів) у ній виносить тепер 5.852 у місті та 1205 в окрузі. Число заасекурованих (застрахованих) виносить в місті 62 тисячі а в окрузі 12.407 членів. Фінансовий стан каси скріплюється. В останньому році внесено до каси понад 6 мілюнів карб., а видано 3,587.000 карб. На медичну організацію допомоги (робмед) видано півтора мілюна карбованців, вдвоє більше ніж у попередньому році. Недалеко Київа відкрито в Пущі-Водиці амбуляторію, 2 санаторії для дорослих, одну діточу, зорганізовано фізичний і рентґенівський кабінети та побільшено число місць у лікарнях для породіль. Щомісячно відвідувало поліклініку Стракаси пересічно по 66 тисяч недужих, а в останніх місяцях число відвідин зросло до 103 тисяч.

Визнання днів свят православної церкви.

Народній комісаріят праці рішив за згодою президії Всеукраїнської Ради Профсоюзів визнати вільними від праці такі дні православних свят у цьому році: 6. січня — Иордан, 1. травня — страсна субота, 3. травня — 2 день Великодня, 21. червня — Зелені свята, 6. серпня — Преображення Господнє, 16. серпня — Успення, 25. і 26. грудня — Різдво. („Вісти").

Зміни в складі уряду УСРР.

Президія ВУЦВК-ту затвердила деякі зміни в складі теперішнього уряду УСРР. Від обовязків заступника голови Раднаркому України звільнено І. Булата на його прохання. На його місце призначено Сербиненка першим заступником голови і Гринька другим заступником Раднаркому. Заступником наркому юстиції затверджено Михайлика, його ж призначено і старшим помічником генерального прокурора республики а одночасно звільнено від обовязків голови Найвищого Суду УСРР. Головою Найвищого Суду призначено Мазура, а його заступником Шаргея. Другим помічником генерального прокурора республики затверджено Петінського, що має завідувати виключно трудовими справами, Рейхеля звільнено від обовязків заст. наркомюста. Полова призначено першим заступником Наркомфіна. Солодуба звільнено на його ж прохання від обовязків заступника Наркома Освіти. Демченка і Терехова затверджено заступниками Наркому Робітничо-Селянської Інспекції. Брунька звільнено від обовязків заступника Наркому соціальн. забезпечення. Медведя призначено заступником Наркому Соцзабезу. Слинька затверджено другим заступн. Наркома Внутрішніх Справ. Першим заступником Наркома Освіти став При-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Театр ляльок.

(З нагоди „Вертепу наших днів").

Люде, які хотячи рятувати театр, мають постійно претенсію до публики: чому вона не ходить до нього — не мають багато даних на театральних підприємців та директорів і слабо орієнтуються в психольоґії театру. Публика, навіть затуркана та примхувата мов дитина, не тратить ніколи безпосередного інстинкту, коли діло йде про приємність. Дайте їй „щось цікавого", нового, а вона кинеться на це, навіть в власною шкодою для себе. Вчорашна вистава „Вертепу наших днів" була найкращим доказом, якою сильною є в нас потреба цікавих театральних вистав. Саля ім. Лисенка, де публика збирається як за напасть, часто більше з обовязку, як з цікавости, нагадувала облогу перед тими російськими театрами, куди вряди-годи візжав на гостинні виступи Шаляпін. Чого-ж більше?

Людей гнала туди подвійна потреба: поглянути, що це за диво вертепний театр і посміятись. Традиція вертепів завмерла. Та завмирає й сміх. Народи, які пережили велику політичну та економічну катастрофу, тратять у ній часто найрідніший скарб творчости: — гумор. А це є надто часто рівнозначне з критичним хистом, совістю нації. Сучасний французький письменник Беро, що видав недавно книжку своїх вражінь з подорожі до Москви, написав у ній окрему зворушуючу главу про те, як мешканці Москви забули сміятись. Написати довжезну і поважну статтю можуть навіть ті, що не знають, як дати собі раду в реченні зі звичайним „одначе"... Але дотепу не можна сказати собі ні виправити, ні зродити за високий гонорар.

Народи на дуже високім рівні духового розвитку, вертаються залюбки до „діточих" форм мистецтва. Соціольоґ Жорж Сорель звернув давно увагу на характеристичне явище, що люде перетомлені умовою працею не люблять театру, який приневолює їх думати. Цим розясняється незвичайне поширення комедії, легкого театру, театриків та кабаретів у Франції. Театр маріонеток є не тільки одною з відмін кабаретової творчости, але лежить у самій основі „комізму". Фільософ Берґсон у своїй студії про „..." подав дуже цікаву теорію, в чому джерело смішности людини: коли вона у своїх учинках та проявах наближується до механізму, змеханізованого мертвого предмету. Сміх є продуктом наскрізь соціяльним — люде протестують ним проти факту, що инші, живі істоти, затрачують почування життєвого нерву, живучого процесу, який не терпить закостенілих форм. Людина, що йдучи на вулиці паде — викликує так само сміх, як той, якому поховзується нога в якійнебудь иншій формі; з застереженням, що він не є ще дитиною або вже старцем, ні калікою, які не можуть мати претенсій виконувати дану функцію, як самостійні живі люде, і з яких нема причини сміятись.

Прошу далі переслідити природний перехід від вертепу до новітнього театру і від нього знову поворот до театру ляльок. Ясно, що в нас ця еволюція не має глибшого підкладу. Театр ляльок родиться тому, що не маємо змоги вести справжнього театру; нема сцени, декорацій, пєс і засобів вдержати великий акторський персонал. А головно рідної драматичної творчости. Пересічна публика хоче якихсь тісніших звязків зі сценою, як само зацікавлення чужинною драматичною літературою та грою артистів. Вся наша книжкова та пресова продукція нездужає на вітсутність актуальности.

Створити актуальний театр ляльок є майже так само важко як написати пєсу або повість з малюнком нашого сучасного життя. Ми душимось у провінціональній атмосфері, наступаючи собі на пяти. Нема перспективи, з якої можна би глянути на своє середовище. Якже-ж може родитись суспільна сатира? Зважмо й те, що люде в нас є перечулені щодо своєї життєвої ролі, її ваги та величини, на цій малій сцені. Я не заздрив учорашніх лаврів та успіхів авторам вертепної комедії. Чи число їх приятелів збільшилось за цей вечір? — сумніваюсь. Автори вертепу були надто суворі супроти деяких наших діячів, головно сивоволосих. Але коли на сатиричну критику дехто з публики відповідає сентиментальною критикою, нехай краще пригадає собі, в яких місцях найбільше реготався. Справжній, вибагливий дотеп часто проминав без вражіння, а грубше, навіть простацьке слово радувало авдиторію.

Коли було кинути поглядом по салі налитій ущерть сметанкою нашого громадянства, виринав сумнів, чи поважні люде не беруть надто поважно живого сатиричного журналу „Зиза". Почувалось, що люде в розмові не знають, в який тон ударити. Не диво, що почувався скреґіт і на сцені. У такій атмосфері як наша найважче бути справедливим. А коли хто домагається ще справедливости в гуморі — повинен краще не слухати злобних дотепів. Сатира дає найбільше шпильок тим, що пнуться найбільше на шпилі. Людей зґіршених учорашньою виставою можу розважити такою згадкою. Коли бувший президент Франції Дешанель вилетів через вікно поїзду, в ночі, в піжамі, і цей упадок був у дальших наслідках смертельний, — паризькі кабарети зараз на другий день поклали у свою програму нічну пригоду президента в піжамі, якого найшла на залізничім шляху жінка будника і захистила. Сатира була немилосерна, але вірна суворому обовязку суспільної критики. Сенс моральний був для всіх ясний: коли ти президент тоді тобі не вільно показуватись ні в піжамі, ні проводити ніч у будці, хоча би ти гинув.

Вертеп „Зиза" мав чимало дір які можна би залатати. Почини є в нашім театрі так само важкі, я точність щодо початку вистави. Зате початок кожнього твору є завсіди кращий, ніж його закінчення, яке домагається здвоєної сили та таланту, а звичайно є вже плодом перевтоми, після першого палу. Є у цьому вертепі повна фантазії сцена про директора нашого останнього театру, який замісць репертуару та артистів купив собі козу, що заступить йому театральне підприємство. Такою козою є сам вертеп у порівнанні з театром. Вона може бути незвичайно складним механізмом і мистецьким винаходом або тільки звичайною мекаючою козою